

Nr. 148 din 19 iunie 2023

Dnei Angelica Caraman,
Președintă a Comisiei Electorale Centrale
Membrilor Comisiei Electorale Centrale

Asociația Promo-LEX, în temeiul Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și a Hotărârii Guvernului nr. 967 din 9 august 2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, își manifestă interesul față de participarea la procesul de consultare publică a proiectelor de hotărâri ale Comisiei Electorale Centrale (CEC).

În context, Asociația Promo-LEX, în calitate de parte interesată, se adresează CEC cu solicitarea de a fi examinate constatările și recomandările Asociației vizavi de proiectul *Instrucțiunii cu privire la procedura de vot cu urna mobilă*.

Constatări și recomandări privind conținutul proiectului de
INSTRUCȚIUNEA
cu privire la procedura de vot cu urna mobilă

1. Comentarii generale.

- Proiectul Instrucțiunii nu reglementează în nici un mod specificul mecanismului de vot cu urna mobilă în eventualitatea organizării și desfășurării alegerilor pe parcursul a două zile. Recomandăm completarea cu prevederi care ar explica probabilele particularități.
- Din conținutul Instrucțiunii nu este clar cum autoritățile electorale, în special Comisia Electorală Centrală (CEC), monitorizează ponderea alegătorilor ce au votat în baza listelor de votare la locul aflării. Amintim că, potrivit pct. 3.2 din Codul bunelor practici în materie electorală¹, „utilizarea urnelor mobile de vot nu este recomandată, deoarece este însoțită de un risc mare de fraudă”. Asociația Promo-LEX de mai multe ori a atenționat CEC și organele electorale inferioare să monitorizeze mai atent acest proces. De exemplu, la alegerile locale noi din toamna anului 2017 în Berlinți (raionul Briceni), din 1000 de buletine de vot eliberate 123 de voturi au fost exprimate la locul aflării (12,30%)². În condițiile în care diferența dintre candidatul care a învins și cel de pe poziția a doua a fost de doar 28 de voturi, numărul de 123 de voturi exprimate la locul aflării este unul decisiv. Respectiv, recomandăm ca CEC să monitorizeze gradul de utilizare de către alegători a mecanismului de votare la locul aflării, în vederea aprecierii respectării prevederilor legale și a recomandărilor internaționale în domeniu.

2. Privind pct. 4.

- În acest punct sunt specificate patru categorii de alegători care ar putea vota la locul aflării. Potrivit conținutului, doar o parte din aceștia, însă nu toți (subpct. 3)), ar urma să fie incluși

¹ [Codul bunelor practici în materie electorală. Linii directoare și raport explicativ.](#)

² [Raport final.](#) Misiunea de Observare a Referendumului local privind revocarea Primarului General al municipiului Chișinău și a Alegerilor locale noi din 19 noiembrie 2017 p. 30.

sau în lista electorală suplimentară sau în lista electorală pentru votarea la locul aflării. Recomandăm ca pentru fiecare categorie de alegători exemplificați la pct. 4 să fie stabilit explicit tipul de listă electorală în care aceștia urmează a fi înscrși.

- La subpct. 1 recomandăm includerea unor exemple de „motive temeinice” pentru a facilita aplicarea corectă a normelor de către membrii organelor electorale.

3. Privind pct. 7.

- Recomandăm excluderea sintagmei „sau al unei alte persoane” de la finalul primului enunț pe motiv că este o formulare prea generală care ar facilita vicierea procesului de transmitere a cererilor de votare la locul aflării. Optăm pentru clarificarea expresă și nu foarte largă a categoriilor de persoane cu drept de transmitere a cererii, care ar exclude în mod obligatoriu: candidații, reprezentanți sau persoane de încredere a concurenților, funcționari electorali etc. Din experiența de observare a alegerilor Asociația Promo-LEX a constatat cazuri de implicare atât a concurenților electorali³ cât și a membrilor organelor electorale (BESV)⁴. Respectiv, propunem stabilirea unei liste limitate și clare de subiecți cu drept de transmitere a cererilor de votare la locul aflării.
- De asemenea, nu este clar cum se va verifica autenticitatea și veridicitatea declarației alegătorului privind împuternicirea unei alte persoane de a depune în numele său cererea pentru votarea la locul aflării. Considerăm că acest instrument ar putea fi utilizat abuziv de anumite părți implicate în procesul electoral.
- În fine, nu este clar de ce din categoria de persoane responsabile de „transmiterea cererilor” a fost exclus „asistentul social”. Amintim că includerea „asistentului social” a avut rolul de a minimaliza riscul utilizării mecanismului de votare cu urna mobilă în interesul concurenților electorali. Recomandăm „revenirea” la instituția respectivă sau includerea unei altei instituții formalizate care ar asigura corectitudinea și transparența procedurilor.

4. Privind pct. 8. Recomandăm descrierea explicită și exhaustivă a mecanismelor de depunere a cererii „în formă verbală”. Atragem atenția că fără o clarificare sigură, posibilitatea de „a depune cererea în formă verbală” va favoriza indubitabil creșterea numărului de solicitări în vederea votării la locul aflării, respectiv într-un mediu care conține mai multe riscuri pentru realizarea unui vot liber și secret decât secția de votare.

În plus, presupune această modalitate doar prezența fizică sau este posibil și la telefon sau pe online? Și care sunt mecanismele de verificare a faptului că „motivele sunt temeinice” pentru a solicita votarea la locul aflării?

5. Privind pct. 9. Iarăși, pentru sporirea clarității, recomandăm de a menționa că prin textul „pot transmite cererea privind votarea la locul aflării prin intermediul conducătorului instituțiilor respective” nu se are în vedere obligativitatea transmiterii unui anumit număr de cereri individuale. Propunem specificarea că poate fi vorba și de o solicitare colectivă contrasemnată de numărul respectiv de solicitanți.

6. Privind pct. 11. Recomandăm substituirea textului „conform prevederilor pct. 6 – 10” prin „conform prevederilor pct. 6 – 8 și 10”. Considerăm că pct. 9 poate fi exclus din lista respectivă fiindcă nu se referă la categorii noi de alegători, sunt aceleași prevăzute mai sus. În același timp, în pct. 9 se face referință la pct. 4 subpct. 4) unde se specifică despre votarea prin înscriere în liste suplimentare, și nu în baza listelor de votare la locul aflării cum se generalizează prin expresia „conform prevederilor pct. 6 – 10”.

7. Privind pct. 13. Recomandăm clarificarea procedurii de „aprobare” de către biroul electoral a cererilor privind votarea la locul aflării. Să fie clar dacă acceptarea/recepționarea de către BESV a

³ [Raport Final](#). Misiunea Promo-LEX de observare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 1 (15) noiembrie 2020. p.53.

⁴ [Raport final](#). Misiunea de Observare a Referendumului local privind revocarea Primarului General al municipiului Chișinău și a Alegerilor locale noi din 19 noiembrie 2017 p. 29-30.

cererii, deja semnifică aprobarea acesteia, sau este necesară și o decizie a organului electoral în acest sens?

8. Privind pct. 15.

- Dacă retragerea cererii prevede aceeași procedură ca la depunere, atunci este nevoie de un model de cerere de retragere, fie personal o va depune, fie prin intermediul unei persoane împuternicite. Recomandăm completarea instrucțiunii cu un model de cerere de retragere.
- Referitor la termenul limită de retragere a cererii, acesta este indicat a fi ora 18:00 în ziua precedentă zilei votării, iar termenul de depunere a cererii ora 14.00. Recomandăm uniformizarea procedurilor, să fie cu același termen limită. Contextual, în privința textului „Retragerea cererii este posibilă până la ora 18.00 a zilei precedente zilei votării” atragem atenția că din conținutul proiectului *Regulamentului privind activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare* nu a fost sesizată obligativitatea ca programul de muncă a BESV în ziua precedentă a alegerilor să fie până la 18:00.

9. Privind pct. 18. Recomandăm excluderea acestui punct, deoarece el doar repetă ceea ce este deja stabilit prin pct. 4 și nu aduce plus valoare compartimentului dedicat „acțiunilor membrilor de birou la recepționarea cererilor privind votarea la locul aflării”.

10. Privind pct. 19.

- Atragem atenția asupra introducerii unei noțiuni noi de către autorii proiectului, și anume: „Buletine de vot pentru votarea la locul aflării” care „se eliberează de către consiliul electoral biroului electoral al secției de votare”.
- În context, conform proiectului *Regulamentului privind activitatea CECE*, acesta transmite BESV buletinele de vot conform *Anexa nr. 12. Actul de transmitere a buletinelor de vot*, care reflectă numărul total de buletine ce sunt transmise BESV fără a se face vreo separare/divizare cu cele pentru votarea la locul aflării.
- Recomandăm autorilor să clarifice sigur dacă există o astfel de categorie de buletine de vot separat și dacă ele sunt eliberate, iarăși, distinct de către consiliul electoral? În accepțiunea noastră Codul electoral nu reglementează separat buletinele de vot destinate votării la locul aflării.

11. Privind pct. 31. Recomandăm reglementarea inclusiv a situației când „echipa plecată cu urna mobilă nu va reveni la secția de votare până la ora 21:00”. Care sunt acțiunile președintelui BESV în această situație?

12. Privind pct. 33. Recomandăm completarea Instrucțiunii cu prevederi care să stabilească expres numărul de buletine de vot care sunt scoase din secția de votare. Este vorba de același număr de buletine corespunzător numărului de alegători din lista de votare la locul aflării sau e vorba de buletine de rezervă care ar putea fi utilizate în condițiile art. 79 alin. (5) din Codul electoral.

13. Privind pct. 35. Recomandăm completarea punctului cu un nou enunț: „Apoi, după numărarea și a buletinelor de vot din urna staționară, buletinele din urna mobilă se adună la celelalte buletine pentru a număra voturile obținute de concurenții electorali.” Prin completarea respectivă dorim să atenționăm membri BESV că buletinele extrase din urna mobilă urmează a fi repartizate per concurenți doar împreună cu buletinele din urnele staționare. Or, din practica de observare au fost constatate multiple cazuri când membrii BESV numărau voturile pentru concurenți în mod separat.

Cu respect,

Nicolae PANFIL
Director de program
Asociația Promo-LEX

